

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De rebus Ecclesiæ alienandis vel non. Titulus XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

in prima pensione contentis, *Ferret. conf. 53. num. 10. Gig. depens. q. 88. num. 8.* Clausula transferendi ꝛ posita in prima reservatione pensionis per quascumque clausulas generales in secunda reservatione non centetur repetita, nisi de ea fiat expressa mentio, *Put. decis. 332. & decis. 412. sub num. 1. lib. 2. Caput. decis. 303. & 304. & 319. par. 2. Franc. post gloss. in c. qui ad agendum §. sed si aliquis de procurat. num. 2. & ibi Can. l. idem Iulianus §. constat ff. de leg. 1.* Porro cassationes pensionis, ꝛ ut quid aliud reserveur, regulantur eisdem regulis, quibus regulantur resignationes beneficiorum cum reservatione, & non abdicatur jus à transferente, nisi irrevocabiliter acquiratur translatario, *Rot. divers. decis. 471. n. 5. & 6. part. 1. Mohedan. decis. 2. de locat. & conduct. Panorm. in c. cum pridem, n. 11. de pactis. Felin. in c. ad audient. el. 2. n. 3. de rescriptis.*

De rebus Ecclesiæ alienandis vel non.

Titulus XIII.

SVMMARIA.

- 1 Alienatio bonorum temporalium Ecclesiæ permixta est duobus copulative concurrentibus, iusta causa alienandi ac solemnitate sive forma requisita.
- 2 Facta sine causa & solemnitatibus est ipso jure nulla, si Ecclesiæ velit, &.
- 3 Res alienatas repetunt Prælatus male alienans absque metu perjurii.
- 4 Successor & quacumque persona Ecclesiastica.
- 5 Alienationis nomine quænam comprehendantur.
- 6 Alienatio rerum Ecclesiæ fit ex causa necessitatis vel utilitatis, quando alienatio fit ex

- 7 causa necessitatis tunc illi statur qualemcunque exitum habuerit.
- 8 Quando alienatio fit ex causa utilitatis tunc non sufficit eam utiliter captam sed requiritur quod utilitas sit evidens.
- 9 Et necessaria est inquisitio quam rem magis expediat alienare.
- 10 Contractum non eedere in evidentem utilitatem Ecclesiæ quomodo probetur.
- 11 In dubio contractus initus à Prælato super rebus Ecclesiæ non valet.
- 12 Princeps ex causa rationabili potest rem Ecclesiæ immobilem permutatione acquirere.
- 13 Rector Ecclesiæ potest permutare cum Ecclesiæ de consensu capituli data aequalitate ipsius rei.
- 14 Alienatio facta ex causa non præmissa etiam si interveniret solemnitas requisita est ipso jure nulla si velit Ecclesiæ.
- 15 Solemnitas sine forma consistit in infra scriptis, primo requiritur tractatus.
- 16 Secundo in alienatione rerum Ecclesiæ cathedralis consensus capituli collegiæ consensus capituli & Prælati, monasterii consensus abbatis & conventus, parochialis vel alterius ecclesiæ consensus rectoris.
- 17 Tertio auctoritas sive consensus superiorum & per extravag. ambitiosa auctoritas Summi Pontificis qui diversimode interponitur de stylo curiæ.
- 18 Quarto, subscriptio canonicorum.
- 19 Quinto, quod Prælatus non habeat fidem de pretio.
- 20 Emptor non tenetur jurare quod pretium convertatur in utilitatem ecclesiæ, nisi in tribus casibus.
- 21 Alienatio facta ex causa necessitatis vel evidentis utilitatis solemnitatibus non servatum est ipso jure nulla.
- 22 Quæ regula limitatur duobus modis.

- 21 In alienatione immobilium & mobilium precioforū regulariter requiritur altera prefatarum causa ac solemnitas prescripta.
- 22 Excipe ab hac regula mobilia quae servando servari non possunt quae solus Praelatus alienat.
- 23 Secundo, solus Praelatus, absque consensu capituli, ac abbates conventuales ac priores conventuales ad nutum superioris amovibiles cum consensu conventus renovant in feudum vel emphyteusim res solitas concedi in feudum vel emphyteusim simpliciter.
- 24 Quod res sit solita infeudari quomodo probetur.
- 25 Renovatio debet fieri non pro eodem canone, sed in evidentem tunc Ecclesia utilitatem.
- 26 Tertio, fallit quando immobile relinquitur mendicantibus ut illud vendat.
- 27 Quarto, ponuntur aliae sex fallentiae subsequenter ad dictam regulam.
- 28 Alienationis contractus si est celebratus ex causa permessa & cum debita solemnitate sed ecclesia laesa est in praei quantitate merito iure tenet contractus datur ecclesiae restitutio in integrum.
- 29 In alienatione rerum Ecclesiae absentes canonici non sunt citandi.
- 30 Clerici alienantis rem Ecclesiae absque causa permessa vel absque solemnitate requisita poena sunt tres hic recensita.
- 31 Clericus fabricator aut consentiens usurpationi jurisdictionis honorum ac quarumcumque obventionum ecclesiae vel beneficii aliorumve piorum laicorum qua poena puniatur ex decretis Concilii Tridentini.
- 32 Eminentis rem Ecclesiae sine debita solemnitate poena.
- 33 Usurpantis alicuius Ecclesiae vel cuiusvis beneficii aliorumve piorum locorum iurisdic-

tiones, bona, obventiones poena, ex decretis Concilii Tridentini.

- 34 Ecclesia alienationem nulliter factam potest per adhibitionem requisitarum solemnitatum ratificare.

CLERICIS alienatio bonorum temporalium, quae profana censentur, Fab. in §. nullius n. 4. & §. seq. in princ. inst. de rev. div. c. ad hac, & ibi Host. in fin. de relig. domibus. suorum beneficiorum regulariter est interdicta, permessa tamen est etiam bonorum ex quibus aliquis fructus percipitur, c. ad aures hoc tit. Rot. divers. decis. 664. in princ. part. 1. duobus copulative concurrentibus, iusta causa alienandi ac solemnitate siue forma requisita, c. sine except. 12. quast. 2. & ibi Can. c. 2. in princ. ibi alienando in forma, & casibus à jure permisis hoc tit. in 6. & ibi Can. Clem. 1. ibi, nisi necessitas & c. hoc tit. gloss. in summa 12. quast. 2. tam in extraneos quam consanguineos, quando Ecclesia per hos non laeditur, Archid. in c. Episcopus n. 4. 10. qu. 2. Card. in Clem. 1. §. Abbates ante nu. 2. de excess. prael. & Can. late Rot. divers. decis. 18. nu. 6. part. 2. quae ptures cumulat. Facta sine tamen causa & sine solemnitatibus, est ipso jure nulla, si placet Ecclesiae, & defectus eorum non potest ab alio allegari, quam ab Ecclesia cuius favore alienatio est nulla, Instit. de auct. tut. in fin. princ. & ibi gloss. & DD. Imol. in c. si quis presbyterorum n. 21. hoc tit. Pan. in c. diversis nu. 6. de cler. coniug. & ibi Can. Cresc. decis. 1. de loc. & cond. Rot. divers. decis. 133. num. 12. part. 25. aliud obtinet in rebus soli pupillaribus, ac minorum, quae à Tutoribus & curatoribus ita demum ex decreto Praetoris, quod potest praecedere ac etiam subsequi alienationem, l. si pupillorum §. Praetor ff. de reb. eor. qui sub tut. & c. Cors. sing. 88. in verb. decretum Franc. in c. 1. sub num. xj. in fin. hoc tit. in

tit. in 6. & ibi Can. distrahi possunt, si æs alienum imminet, proinde si Prætor permiserit, ære alieno non allegato nulla est venditio & nullum decretum, l. magis puto §. ne tamen vers. si æs alienum ff. de reb. eor. qui sub tutela l. etsi præses C. de prad. & aliis reb. min. & c. si vero alienatæ fuerint à pupillo sine Tutoris auctoritate, claudicat contractus, Instir. de auct. Tut. in fin. princ. l. Iulianus §. si quis à pupillo ff. de action. empr. l. si id quod pure ff. de rescind. vend. Rem alienatam ¶ repetunt Prælati male alienas, c. si quis presbyterorum hoc tit. & ibi gloss. fin. & Pan. absque metu periculi, & non impetrata prius absolutione a iuramento, quod forsitan præstitit contractus confirmativum, late Berou's cons. 492. vol. 1. eiusque ¶ successor, c. 2. de precar. & ibi gl. in verb. pæna, & Can. c. quod quis 35. quasi. 9. & quæcumque Ecclesiastica persona, d. c. si quis presbyterorum in fin. per in rem actionem à possessore, c. apostolicos 12. quest. 2. l. 3. & l. fin. C. si tut. vel curat. interven. gl. fin. in d. c. si quis presbyterorum, & ibi Can. Aliationis ¶ nomine venit omnis contractus, per quem dominium transfertur, l. 1. C. de fund. dot. etiam utile, c. nulli, & ibi Pan. n. 4. hoc tit. auth. de non alien. aut permut. §. nos igitur vers. alienationis autem. Rot. divers. decis. 146. sub num. 2. & 3. part. 1. reprobata gloss. in verb. ecclesiam in Clem. fin. §. fin. hoc tit. ususfructus datio servitutum impositio, pignoris nexus, l. fin. C. de reb. eccl. non alien. hic largius accipitur, ut comprehendat hypothecam specialem, d. c. nulli ibi neque specialis hypotheca, non generalem, quia pro observantia contractus, Prælati potest obligare res Ecclesiæ sine ullis solemnitatibus, Pan. in d. c. nulli num. 3. & ibi Anchar. num. 2. & Canon. submissionem ecclesiarum, bonorum immobilium seu Iurium ipsarum laicis, ipsos superiores, patronos vel Advocatos reco-

gnoscendo perpetuo, aut ad tempus non modicum; quæ præter capituli & prælati consensum specialem, requirit sedis Apostolicæ licentiam, c. fin. hoc tit. in 6. contra regulam, quod inferiores possunt se defensionis causa potentioribus submittere & per illam salvam existere jurisdictionem ordinarii; c. recepimus c. ex parte cl. 2. de privil. late Gail. obser. 54. lib. 2. item locationem ad vitam religiosi monasterio, prioratui, ecclesiæ, seu administrationi cuius regulari præfidentis; seu aliud certum tempus; Clem. 1. hoc tit. atque ex dispositione Extravag. Ambrosiana de reb. eccl. alien. vel non, inter communes (quam non sufficit allegare, sed necessarium est probare, quod sit in communi observantia, & recepta moribus utentium, Bald. in l. rem non novam numer. 7. C. de iudic. Mohed. decis. 1. de constit. & decis. 8. de loc. & cond. Cresc. decis. 3. de iurejur. Rodoa. de reb. eccl. non alien. rubr. 28. cas. 7. nu. 2. & cas. 8. n. 2. 1.) omne pactum per quod dominium transfertur, & locationem, ac conductionem ultra triennium factam à quacumque persona ecclesiastica, continet; nec non ex decretis Concilii Tridentini quamlibet fabricantibus, seu consentientibus rectoribus, seu beneficiatis usurpationem jurisdictionis, bonorum, fructuum, & quarumcumque obventionum cuiusvis secularis, vel regularis beneficii, aliorumque piorum locorum complectitur, c. fin. §. fin. sess. 22.

Alienatio rerum ¶ ecclesiæ fit ex causa necessitatis vel utilitatis; Clem. 1. ibi, nisi necessitas, aut utilitas & c. hoc tit. c. 1. in fin. eod. in 6. c. sicut ecclesia vers. fin. 12. q. 2. gl. in summa 12. q. 2. Burr. in c. 1. sub numer. 19. vers. opinionones sunt de in integr. rest. quando alienatio fit ex causa necessitatis, c. hoc ius 10. qu. 2. tunc illi statuit qualemcumque exitum habuerit, dummodo sit utiliter cæpta, Archid. in c.

inc. sine except. num. 5. & ibi Gemin. vers. gl. pen. 1. 2. quest. 2. per l. sed an ultro §. 1. ff. de neg. gest. l. in pupillo ff. de solut. Boich. in c. tua num. 6. & 7. de his, qua si. a. pral. sine conf. c. & ibi Inn. & Can. Gul. Rodoard. de reb. eccl. non alien. rubr. 18. de caus. prop. quas fiunt rerum eccl. alienatione, & de causis necessitatis. Quando alienatio fit ex causa utilitatis, tunc non sufficit eam utiliter cooptam, sed requiritur quod utilitas sit evidens, & ecclesiam effici locupletiolem, l. si pupilli, & ibi gloss. in verb. locupletior, & DD. ff. de neg. gest. Can. post gloss. in c. nisi cum pridem in verb. effectus de renunc. Rot. divers. decis. 605. & dec. 178 part. 2. & considerandum est praesens, & praesudicium quod evenire potest; nam an evidens sit ecclesiae utilitas inspiciatur tempus litis contestatae; l. litis de neg. gest. & ibi gloss. & DD. l. in pupillo ff. de solut. praeterea quando fit alienatio ex causa utilitatis necessaria est inquisitio, quam rem magis expediat alienare, quia hoc est inquirere de ipsa causa principali alienationis, c. ut super §. possessiones hoc tit. daturque facultas confirmandi alienationem conditionaliter, si in evidentem & c. l. si Tertio ff. quando dies legat. l. 1. & ibi gloss. 1. & Bart. & DD. ff. de cond. & demonstr. Rot. divers. decis. 108. num. 2. part. 1. non sic videtur, quando alienatio fit ex causa necessitatis, quia sufficit necessitatem subesse, Rot. divers. decis. 178. num. 9. part. 2. Fred. de sen. conf. 249. num. 2. Contra-
 9. etum fit non cedere in evidentem utilitatem ecclesiae, deducitur ex pretio, valore bonorum fructibus, c. hoc jus in fin. princ. vers. sit tameneas res 10. quest. 2. Rot. divers. decis. 651. part. 1. & decis. 650. part. 2. ac verisimilitudinibus ac conjecturis, ac ex unica conjectura urgenti, Rot. divers. decis. 720. part. 1. & decis. 244. num. 3. & 4. part. 2. l. quia autem §. non simpliciter vers. certe si ff. si quis om. caus. test. & c. auth. quibuscumque modis c. de sacros. eccl. & ibi Bart.
 Summa in Decretal.

& DD. Alc. de praesumpt. reg. 1. praesumpt. 29. In dubio fit contractus in iur. à Prælato super rebus ecclesiae non valet, Rot. divers. decis. 65. nu. 19. part. 2. per l. cum ij §. si prator ff. de transf. act. praecipue quando alienatio facta est in consanguineos, auth. quibuscumq. c. de sacros. eccl. & ibi Doct. quia ex officio quod administrat, non licet ei emere per se vel per alium, l. non licet, l. qui officij ff. de contrah. empt. & ob carnis vinculum contra eam praesumitur. Dictisque causis gloss. in summa 12. quest. 2. addit duas alias, causam pietatis pro redemptione captivorum, & alimonia pauperum, c. aurum 12. quest. 2. §. sacra institutiones de rer. divis. & causam incommoditatis vel minoris utilitatis, c. si quis c. terrulas, c. si quis 12. quest. 2. & utrobique notata c. ut super §. fin. hoc tit. quae ad duas priores reduci possunt, limita dictam regulam in Principe fit qui ex causa rationabili potest rem ecclesiae immobilem permutatione acquirere, data re meliori vel aequali, cessante necessitate vel utilitate ecclesiae, satis enim est, quod non deterioretur, c. 1. de rer. permut. & ibi Panor. & Can. quod si Prælati non vult consentire huic permutationi, potest compelli per superiorem, arg. c. nullus de iure patr. Limita secundo, in quolibet Rectore cujuslibet ecclesiae, ut possit permutare cum ecclesia, de consensu capituli data aequalitate ipsius rei, c. injustum §. fin. cum duob. cc. seqq. 12. quest. 2. Pan. in d. c. 1. num. 3. de rer. permut. Alienatio facta fit ex causa non permilla quia non subest necessitas vel utilitas ecclesiae, etiam si interveniret solemnitas requisita, est ipso iure nulla, c. 1. Archid. c. 2. hoc tit. in 6. Butr. in c. 1. sub n. 19. Pan. in c. 17. Imol. n. 1. & 16. de in in. reg. restit. si velit ecclesia, ex supra alleg. in prin. Solemnitas sive forma consistit in inscriptis, Primo requiritur tractatus, an expediat, vel non, & sufficit unus diligens, c. si-

ne exceptione 12. q. 2. c. 1. vers. quia etiam tractatus h. t. in 6. de quo debet fieri scriptura separata, quia non probatur ex assertione prælati, l. miorum. & ibi Bart. & DD. & l. fin. C. de præd. min. l. si forte, & ibi Bart. in fin. per illū tex. ff. de Castr. pecul. Rot. divers. decis. 716. 2. & 3. plures cumulans part 1. Secundo in alienatione rerum ecclesiæ cathedralis, consensus capituli, c. ut super §. fin. h. tit. c. 1. 2. & 3. de his, qua si. à præl. collegiatæ ecclesiæ consensus capituli, & prælati; Franc. in c. 1. nu. 22. & 23. h. t. in 6. monasterii, consensus Abbatis, & Conventus, c. abbatibus 12. q. 2. c. in venditionibus 17. q. 4. capitulariter, non singulariter præstandus, Imol. in c. cum consuetudinis sub n. 5. de consuet. contra glo. in c. 1. h. tit. in 6. in verb. tractatus Rodoan. de reb. eccl. non alien. rub. 28. eccl. v. ac. quom. proced. sit casus §. parochialium ecclesiæ, vel alterius ecclesiæ, consensus rectoris, c. placuit 12. quest. 2. c. si quis episcopus 10. q. 2. gl. in summ. circa fin. 12. q. 2. Clem. 2. & ibi gl. in verb. rector hoc tit. specul. de empt. §. nunc dicendum num. 9. Tertio auctoritas si si ve consensus, & non decretum, Rodoan. de reb. eccl. non alien. rub. 30. de auct. præl. in alien. interpr. cas. §. num. 39. Gemin. in c. 1. num. 13. & 14. hoc tit. in 6. & 10. Andr. num. 6. & seq. superioris. c. abbatibus c. placuit 12. quest. 2. c. nullus c. in venditionibus 17. quest. 4. Ioan. Petr. de fer. rar. in pract. in form. lib. act. real. super verb. veris, ac legitimis titulis nu. 48 & 56. Gal. Rodoan. de reb. eccl. alien. rub. 30. de auct. præl. in ali. interpr. cas. 1. & seq. nempe in non exemptis, sive alienatio fiat à regulari prælato, c. abbatibus 12. quest. 2. c. in venditionibus 17. quest. 4. Rodoan. de reb. eccl. non alien. rub. 30. num. 10. sive à sæculari prælato, c. quicquid c. alienationes §. illud & c. abbatibus 12. q. 2. episcopi: c. in venditionibus 17. q. 4. c. abbatibus 12. q. 2. in exemptis sedi Apostolicæ immediate subjectis, Papæ, c. ut super & ibi gl. in verb. Sacramento, &

Can. h. t. in aliis exemptis, prælati, sive abbatibus, cui pleno jure subsunt, ex quo habet quasi episcopalem jurisdictionem, gloss. in clem. 1. in verb. proprij hoc tit. Gal. Rodoan. de reb. eccl. non alien. rub. 26. de abbatibus, & Abbatibus, & alij monasteriorum præfectus. Franc. Mar. q. 1081. part. 1. Rodoan. de reb. eccl. non alien. rub. 30. de auct. præl. in al. interp. nu. 60. 61. & seq. quæ in ipsa alienatione debet interponi, Bald. in l. fin. §. necessitate num. 26. C. de bon. qua lib. & c. Bartol. in l. quis mihi bona §. jussum num. 5. & ibi Alex. num. 10. & seq. ff. de acq. her. Cap. Tholos quest. 98. & ibi Add. vel ex aliorum opinione sufficit, quod exposita facto interponatur, c. cura de jur. patr. c. si qua de reb. 12. quest. 2. c. fin. §. quod autem 16. quest. 1. Franc. in c. 1. sub num. 12. Host. num. 16. Anchar. sub nu. 5. hoc tit. in 6. c. 2. & ibi Pan. num. 1. de pact. las. in l. si quis mihi bona §. jussum num. 15. & 32. ff. de acq. her. cum causæ cognitione, late Rodoan. de reb. eccl. non alien. rub. 30. n. 30. & plur. seqq. & per extravag. ambitiosa hoc titul. inter communes, requiritur auctoritas summi Pontificis, quæ de Stylo Curiaè diversimode interponitur; quando prædij alienandi valor non excedit centum ducatos, aut annuus ejus valor non excedit summam quinque Ducatorum auri de Camera, interponitur per breve cum introclusa supplicatione, vel per rescriptum Apostolicum, in forma dilectus: quod si valor, aut annuus redditus, præfatas summam tempore contractus, Guid. Pap. q. 157. gl. in c. ad aures in verb. tunc hoc tit. & ibi Can. glo. in c. cum dilecti in verb. tunc de empt. & vend. & Can. excedant, extra Romanam Curiam, debent expediti litteræ, sive bullæ, in urbe sufficit sola signatura: Staphyl. de rescript. apostol. in forma brevi §. datur per Breve numer. 1. & 2. Mandos. de sign. grat. tit. si in evidentem in princ. & vers. si valor rei excedit, & vers. seqq. In rescriptis, si in e-

videntem, non attenditur falsa expressio, quando non versatur circa ipsam causam alienationis, quia Papa tantum habet præ oculis evidentem utilitatem, *Ruin. conf. 137. num. 28. vers. non obstat, & numer. 26. vol. 1. Rot. divers. decis. 651. sub numer. 1. part. 1. decis. 18. sub num. 2. vers. 3. in fin. & decis. 78. nu. 8. part. 2.* et si committat simpliciter commissario à se deputato, ut se informet, solet derogare dictæ extravaganti *Ambitose*, statuerque circa evidentem utilitatem ejus assertioni; si vero committit, ut se informet per receptionem testium, & probationum juxta formam Paulinæ, tunc evidens utilitas aliunde probari debet, quam ex assertione executoris, sive commissarii deputati, *Ias. in l. nec quicquam §. ubi decretum numer. 79. & seqq. ff. de off. procons. Rot. divers. decis. 716. num. 4. part. 1.* In testium, & probationum receptione non requiritur processus judicialis, articuli, partis citatio, sed sufficit extrajudicialis informatio, quia proceditur inter volentes: *Rot. divers. decis. 479. num. 2. decis. 36. & decis. 636. num. 1. & 4. & decis. 716. in princ. part. 1. gl. in c. 1. in verb. tractatus in fin. de reb. eccl. al. vel. non in 6. & ibi Franc. num. 11. & seqq. Panor. conf. 41. sub num. 1. circa fin. vol. 1.* clausula solita apponi, vocatis qui erant vocandi, intelligitur de aliis, qui forsitan potuissent pretendere jus, vel ratione possessionis, vel proprietatis, non autem de ipso rector, aut beneficiario, qui supplicavit, *Rot. divers. decis. 636. sub num. 4. & 5. part. 1. l. proinde l. 2. §. notandum ff. ad l. Aquilianam.* Verum hujusmodi receptis probationum nullam fidem facit, ubi utilitas Ecclesiæ deducitur in controversiam, quia facta in summario judicio, *Rot. divers. decis. 463. part. 1. l. à divo Pro §. si super rebus, & ibi not. ff. de re jud. l. pen. & ibi gloss. ff. de his, qui sunt sui, vel alicui juris.*

Decretum super confirmatione alienatio-

nis factæ in evidentem utilitatem interponendum est in scriptis, quia assimilatur sententiæ diffinitivæ, & in ea virtute magna causæ cognitio, *l. minorum C. de præd. min. in fin. ibi decretum solemniter interponatur, Ias. in d. l. nec quicquam §. ubi decretum numer. 69. & seqq. Rot. decis. 5. de sent. & re jud. in antiq. Guid. Pap. decis. 582. Achill. decis. 3. de probat.* facit præsumi alienationem esse utilem, prout exprimitur, quando adhibita fuit causæ cognitio, nedum quoad justiciam, sed etiam quoad solemnitates requisitas, *l. 1. C. de fid. instr. & ibi gl. in verb. omni libr. 10 l. actor, & ibi gloss. in verb. omnimodo. vers. etsi constaret ff. rem rat. hab. l. Herennius §. Casa ff. de evict. Rot. divers. decis. 479. num. 1. & 2. part. 1. Bald. in c. 1. num. 7. de iur. qui feud. dar. poss. Bald. in c. sunt nobis de re jud. Ias. in l. pacta novissima num. 8. C. de pact. Dec. in c. quoniam contra num. 41. de prob. l. 1. C. de præd. decur. fin. decr. non alien. lib. 10. quæ præsumptio cessat, quando confirmatio Apostolica supplet formam, & solemnitates, *Rot. divers. decis. 181. num. 3. & 4. part. 1. Felin. in c. 2. numer. 42. de rescript. Pan. in c. inter dilectos num. 8. de fid. instr. Dec. conf. 541. visa donatione numer. 24. & in fin. & conf. 407. visis in fin.* Actio etiam personalis ex decreto orta transfertur in ecclesiam, super cujus rebus contractus fuit celebratus, *l. tutor ff. quand. ex fact. tut. vel curat. minor. agit vel conven. & l. 2. & l. penult. & l. si. C. eod. Rot. divers. decis. 761. num. 2. & 3. part. 1.* Beneplacitum sedis Apostolicæ præsumitur ex lapsus triginta annorum cum possessione rei alienatæ, *Rot. divers. decis. 179. num. 1. part. 2. Bald. in l. 2. num. 3. C. de legit. her. Rom. in l. sciendum sub num. 33. vers. mihi nulla harum. ff. de verb. oblig. & ibi Ias. num. 16. & seqq. & Doct. communiter Guliel. Redoa. de reb. eccl. non alien. rubr. 30. cas. 8. Card. Seraph. decis. 792. plures cumulans, & decis. 1042. specul.**

Ssss 2 de empt.

- de empt. & vend. §. nunc dicendum nu. 5. Greg. 15. decis. 5. 2. n. 2. & decis. 354. num. 25. & seq.
- 17 & ibi late annot. Quarto requiritur † subscriptio canonicorum, c. tuac. cum Apostolica. & ibi Pan. n. 5. de his, qua si. à præl. fin. conf. cap. Quinto quod prælatus non habeat fidem de pretio gl. fin. in l. si procurator Caesaris ff. de iur. fisc. & ibi Bartol. & DD. Pan. in c. 2. num. 6. de precar. Greg. 15. decis. 23. n. 2. Confessionem de pretio recepo facere potest, l. 2. §. fin. C. de quadr. præscript. & ibi DD. in d. c.
- 18 2. in fin. de precar. Panorm. & ibi Can. Non † spectat ad emptorem curare quod pretium convertatur in utilitatem ecclesiæ, sed sufficit quod in dictam causam solvat, Auth. hoc jus porrectum & ibi Bartol. num. 13. Faber num. 40. & DD. C. de sacros. eccl. Surd. decis. 156. num. 7. Greg. xv. decis. 511. n. 11. & seqq. l. 1. §. non autem & l. fin. & ibi DD. ff. de exercit. act. Bart. in l. alio herede nu. 24. ff. de alim. & c. leg. præterquam in tribus casibus mutuo, l. civitas ff. si cert. pet. & ibi las. numer. 15. & DD. deposito, c. 1. de depof. & quando res ecclesiæ venditur pro debito, Auth. hoc jus porrectum & ibi Bald. num. 22. & seqq. C. de sacros. eccl. regulariter quis debet esse curiosus de conversione pecuniæ in causam expressam quando ex solutione uni facta vult alium sibi obligari, vel alteri præjudicare, Bart. in l. doli mali n. 7. & 8. ff. de novat. l. 3. §. 1. in fine vers. sed si accepti ff. de in rem verso Gregorius xv. decis. 511. n. 12. & seqq. Alienatio facta † ex causa necessitatis vel evidentis utilitatis, forma & solemnitatibus non servatis, est ipso jure nulla, c. 1. & ibi Butr. sub num. 19. & Im. num. 17. & Can. de in integr. rest. in foro animæ rurus est is, in quem facta est alienatio, quando intervenit consensus eorum, qui habent
- 20 consentire, quia sufficit quoad forum † cōscientiæ, quod contractus teneat secundum limites juris naturalis, seu gentium, Pan. in c. 1. num. 19. de in int. rest. post Antonium de Batrio, & ibi Can. Secundo limita, quando ecclesia dedit res pignori permisso superioris, & servatis solemnitatibus, quas creditor potest vendere sine solemnitatibus, quia jus suum exequitur, l. si pupillorum in princ. vers. si pupillus ff. de reb. eorum qui sub tut. vel curat. sunt & c. Bart. in l. creditores num. 7. in fin. C. de pign. & c.
- In alienatione † immobilium, & mobilium pretiosorum regulariter requiritur altera præfatarum causa, ac forma, sive solemnitas præscripta; c. nulli hoc tit. & ibi Pan. & Can. c. placuit c. sine except. 1. 2. q. 2. reditus annui sive annonæ civiles l. jubemus le 2. & ibi Bal. in l. not. C. de sacro S. eccles. inter immobilia computantur, Clem. exivi §. cumque annui redditus de verb. sign. actiones, jura, ac nomina debitorum judicantur secundum naturam rei, super qua sunt fundata, Franc. in c. 2. sub n. 4. vers. sed adverte hoc tit. in 6. Excipe ab † hac regula Primo, quia solus Prælatus absque solemnitate alienat mobilia, quæ servando servari non possunt, ad instar tutoris. l. lex qua in fin. C. de admin. tut. l. fin. C. quand. decr. opus non est gl. 2. in c. nulli hoc tit. & ibi Can. Secundo solus † Prælatus, c. 1. & ibi Bald. n. 3. de his, qui feud. dare poss. absque consensu capituli, Gail. observ. 161. lib. 2. per c. ex parte de feud. c. 1. de iis, qui feud. dar. poss. & ibi Affl. nu. 18. & DD. ac etiam abbates conventuales, ac priores conventuales ad nutum superiores amovibiles cum consensu conventus, Rot. divers. decis. 554. part. 1. c. 1. rpscopum, vel Abb. feud. dare non posse Bald. in c. 1. num. 5. & ibi Prap. num. 35. de his qui feud. dar. poss. absq; alia solemnitate renovant in feudum vel emphyteusim res solitas concedi in feudum, vel emphyteusim simpliciter non ad certum tempus, Collect. in c. 2. num. 24. in fin. de feud. vel ob certam causam, Pan. in c. ut super

no super num. 10. & 11. hoc tit. & ibi Can. vel ad certas personas, Myns. obs. 88. cent. 4. argo §. similiter de lege Corradi. reversas ad ecclesiam, Extravag. ambrosia hoc tit. in communib. Mohed. decis. 8. & decisionib. seqq. de loc. & cond. infra annum à die reversionis computandum, Zab. in c. 2. quest. 12. & ibi Imol. n. 40. de feud. Archid. in c. 1. 35. quest. 8. confanguineis & extraneis, Pan. in c. ut super n. 18. & seqq. hoc tit. & ibi Can. anchor. in c. 1. n. 20. de excess. pral. Mynsing. obser. 47. cent. 5. nam utilitas caducitatis cedit commo do prelati, & computatur inter fructus, Collect. in c. 2. n. 24. de feud. & abbates conventuales, nec non priores conventuales habent administrationem rerum ipsius monasterii, c. nullum 18. quest. 2. c. cum ad monasterium §. tales de stat. monach. nisi Ecclesia esset de pauperata, quia tunc Prælatus debet retinere pro ecclesia, Alvarot. in c. 1 sub nu. 16. de his, qui feud. dar. poss. Prapof. n. 32. in fin per c. 2. de feud. in verb. si videris expedire. aut ecclesia habuisset feudi recaduti possessionem, vel abbas verbo, vel facto declaravisset illud incorporavisse, Ioan. de anan. in c. 2. sub n. 19. de feud. Bart. in l. fin. num. 8. C. de bon. vacan. lib. 10. Quod res sit solita infeudari, † debet legitime probari, nec statur assertioni prelati, Bart. in auth. si quis in aliena n. 12. & ibi DD. de edend. Zab. in c. 2. quest. 11. de feud. Bald. in c. 1. n. 7. de his, qui feud. dar. poss. Probat per duos concessiones cum cursu quadraginta annorum, aut unam concessionem solemniter factam sine aliquo cursu temporis, Iul. clar. in §. feudum quest. 13. n. 4. Rot. divers. decis. 160. n. 4. & 5. 25 part. 2. Renovatio debet † fieri non pro eodem canone, sed in evidentem tunc ecclesie utilitatem, nulla alteratione in preiudicium ecclesie facta, in quo inspicitur tempus renovationis, & non tempus primæ concessionis, d. Extravag. ambrosia in verb. &

tunc in Ecclesiarum evidentem utilitatem c. 2. in verb. si videris expedire de feud. c. ad aures vers. nisi forte tunc. & ibi Pan. hoc tit. late Cas. decis. 4. & 5. eod. ac eius probatio incumbit ei, cui facta est renovatio, quia facultas renovandi res solitas alienari est hoc pacto à jure qualificata: §. non solum vers. quod autem Inst. de legat. Rot. divers. decis. 607. in princ. & numer. 1. part. 1. quanta debeat esse utilitas tempore renovationis, arbitrio iudicis relinquitur, cum jure cautum non reperitur: cognati vassalli, vel emphyteutæ, data paritate, ceteris videntur preferendi, l. si in emptionem ff. de minor. l. fin. ff. si in autem in tempore C. de iur. dom. impetr. late Rip. in l. 1. n. 6 & seqq. usque ad num. 17. ubi dat quinque Notabiles declarationes ff. de privit. cred. An autem preferendi sint pro antiqua pensione extraneis maiorem offerentibus, quando probant terras steriles reductas ad culturam à prædefuncto, controversatur inter Doctores, Rip. in d. l. 1. n. 14. & seqq. de privit. cred. Cas. decis. 4. n. 10. & 11. hoc tit. Fallit tertio, dicta regula, quando immobile † relinquitur mendicantibus, & illud vendant, & in suos usus pretium convertant, Bald. in auth. si qua mulier n. 15. C. de sacros. eccl. per l. 2. C. de prad. & aliis reb. minor. & c. Bald. in c. cum causa nu. 4. de re jud. Fallit † quarto quando ecclesia est coacta alienare, ut pote si esset gravata alienare fundum per fideicommissum, l. 1. & l. magis §. si fundus. & l. fin. ff. de reb. eor. qui subit. & c. l. 1. & l. 3. C. quand. decr. opus non est & in terminis Lap. alleg. 25. disputat. hic 1. n. 4. Rebuff. de reb. eccl. alien. n. 29. & seqq. Fallit quinto, quando intervenit auctoritas Papæ legitime, & valide interposita, l. 2. C. quand. decr. opus non est Rot. divers. decis. 65. n. 1. & 2. part. 2. plures cumulans. quæ supplet omnes solemnitates, d. l. 2. C. quand. decr. & c. non defectum causæ, quia ea cessante nõ verificatur

conditio, sub qua rescriptit Papa, si in evidentem necessitatem, vel utilitatem, §. non solum, vers. quod autem Inst. de leg. Ruin. Conf. 68. num. 5. vers. est ergo videndum vol. 1. Rot. divers. decis. 178. n. 2. & seqq. part. 2. Sexto, fallit in provisione officiorum ad vitam cum augmento salarii excessivo, quia ista quotidie vacare contingit, & Extravag. ambitiosa loquitur de alienatione rerum, quæ nunquam vacant, Rot. divers. decis. 612. part. 3. lib. 3. c. 1. de feud. guard. & castr. arg. c. relatum cum gl. de preb. Septimo, in alienatione territorialium, & vineolarum exiguarum, c. terrulas 12. quæst. 2. & ibi gloss. ord. & marg. explicat quæ dicantur terrule. Octavo, Prælati nocet ecclesiæ, ubi res cedit ad jus commune, c. veniens, & ibi Felin. nu. 5. de præscript. & Can. c. 1. de pact. in 6. Nono, prælati solus in acquirendis præiudicat ecclesiæ, cui tenetur de suo, si habet, damnnum refarcire, Pan. in c. tua nuper n. 9. hoc tit. idem in c. 2. n. 9. de in integ. rest. c. quicumque & ibi gl. 1. 12. qu. 4. gloss. in c. fin. 16. qu. 6. Pan. in c. 1. de dol. & cont. n. 20. & 21. & seqq.

28 Quando contractus ꝑ est celebratus ex causa permissa, & cum debita solemnitate, sed ecclesia læsa est in pretii quantitate, merito iure tenet contractus, daturque ecclesiæ restitutio in integrum, quia sub est primaria causa utilitatis, aut necessitatis, propter quæ contrahentes fuerunt moti ad faciendam alienationem, licet non fuit utiliter contractum de pretio, c. 1. de in integ. restit. & ibi gl. Pan. n. 17. & DD. omnes Rot. divers. decis. 180. n. 2. & decis. 181. per tot. part. 1. Covar. var. resol. lib. 2. c. 17. n. 2.

29 In alienatione ꝑ rerum Ecclesiæ absentes canonici non sunt citandi, c. hoc jus porrectum in verb. ibidem servientium 10. quæst. 2. Pan. in c. cum omnes sub nu. 7. vers. venio ad te. fin. in fin. quæst. de constit. gloss. in c. cum in ec-

clesia in verb. si commode in fin. de preb. in 6. & ibi Can. Redoa. de reb. eccl. non alien. rub. 28. eccl. vacan. quomod. proced. sit cas. 6. Guid. Pap. quæst. 160.

Pœnæ clerici ꝑ alienantis rem ecclesiæ ablique causa permissa, vel absque solemnitate requisita sunt tres: alienatio non tenet, de rebus propriis, si quas habet, ecclesiam indemnem servare tenetur, daturque ecclesiæ contra eum actio personalis, c. apostolicos 12. quæst. 2. l. 3. & l. fin. C. si tur. vel surat. inter. nec ei solventi cogitur cedere actio sua contra possessorem, quia convenitur ex suo maleficio, c. si plures tutelam ff. de administrat. & est communione privandus, c. monemus, & ibi gl. c. statuimus 12. quæst. 2. & cc. seqq. ad deponendus, nisi cæteri restitutione libi prospexerit: c. apostolicos 12. quæst. 2. juncto c. si quis hoc tit. per Extravag. ambitiosa, alienans, & res alienatas recipiens, sententiam excommunicationis incurrit. d. Extravag. ambitiosa hoc tit. ubi alia pena imponuntur prælati alienantibus. Ex decretis Conc. Tridentini clericus ꝑ fabricator, aut ꝑ consentiens usurpationi jurisdictionis, bonorum etiam feudalium, ac quarumcumque obventionem alicuius ecclesiæ, seu cuiusvis sæcularis, vel regularis, beneficii, aliorumque priorum locorum vi, vel timore incurlo, seu quacumque arte, aut quocumque colore factæ, anathematitandiu subiacet, quandiu integra fuerit facta per usurpatores restitutio, & deinde à Romano pontifice absolutio meruerit, necnon quibuscumque beneficiis privatus est, & ad quæcumque alia inhabilis efficitur, ac post integram satisfactionem, & absolutionem à suorum ordinum executione arbitrio ordinarii suspenditur, c. fin. sess. 22. Emens rem ꝑ ecclesiæ stitiam sine requisitis solemnitatibus, etiam interveniente traditione nullam acquirat possel-

possessionem, quia ex inutili contractu non transfertur possessio, quando persona est talis, quæ non potest perdere possessionem, ut pupillus, & ecclesia, Bart. in l. 1. § si vir nu. 3. ff. de acq. poss. l. pupillus ff. de acq. rer. domin. tenetur ad restitutionem una cum fructibus, c. non liceat 1. & ibi gloss. fin. 12. quest. 2. c. si quis presbyterorum, & ibi Pan. n. 1. & 6. hoc tit. ipsa ecclesia volente; fructus vero perceptos, antequam ecclesia daret de nullitate, non cogitur emptor restituere, nam quamdiu ecclesia tacuit, emptor iuste fructus, & redditus percepit, c. si qua de rebus 12. quest. 2. Imol. in c. si quis presbyterorum n. 9. hoc tit. Butr. in c. 1. num. 5. de his quasi. à prel. & c. & ibi Can. Gonz. super reg. Canc. de mens. & alter. gloss. 56. n. 94. & plurib. seqq. Redoa. de reb. eccl. non alien. rub. 28. c. 6. nu. 7. & seqq. perdit omnes meliorationes, Pan. in d. c. si quis presbyterorum n. 6. est excommunicandus, nisi celeriter restitutione sibi prospexerit, c. apostolicos 12. quest. 2. juncto d. c. si quis hoc tit. daturque ecclesie electio, an velit agere personali contra alienantem, an reali actione contra possessorem, l. fin. C. si tut. vel curat. interv. l. 1. §. si apud ff. depositi, & sola solutio imponit ei silentium, l. 1. §. si plures ff. de eo per quem fact. & c. d. c. si quis presbyterorum & ibi gl. fin. hoc tit. respectu interesse, non autem respectu pœnæ, ne delicta remaneant impunita, & celeriter satisfactione evitant pœnam excommunicationis, non aliam, gl. fin. in fin. in c. quod sicut, & ibi Can. de elect. Pan. in d. c. si quis presbyterorum n. 10. & ibi Can. Præterea emptor, si fuit in mala fide, perdit pretium, quod applicatur ecclesie, l. jubemus la 2. §. 1. & auth. qui res C. de sacros. eccl. nisi prospexerit sibi in contractu de evictione contra male alienantem, l. si fundum C. de evict. gloss. fin. in c. ad audientiam hoc tit. & ibi Can. si fuit in bona fide repetit pre-

tium à male alienante, & in defectum eius ab ecclesia, quatenus facta est lucupletior ex pretio, arg. l. primi de deposit. c. V alterana & ibi gl. in verb. emptoribus 12. quest. 2. Ioan. Andr. in c. ad audientiam hoc tit. sub n. 3. Pan. in c. si quis presbyterorum n. 13. hoc tit. Ex decretis Conc. Tridentini usurpans ꝑ alicuius ecclesie, seu cuiusvis sæcularis, vel regularis beneficii, aliorumque piorum locorum iurisdictiones, bona etiam feudalia, fructus, seu quascumque obventiones per se, vel alios, vi, vel timore incusso, seu quacumque arte, aut quocumque colore, aut impediens, ne ab iis, ad quos iure pertinent percipiantur, anathemati tamdiu subjacet, quandiu iurisdictiones, fructus, bona, quæ occupaverit, vel ad eum quomodocumque pervenerint, ecclesie, eiusque administratori, sive beneficiario integre restituerit, & deinde à Romano Pontifice absolutionem meruerit, patronus eiusdem ecclesie ultra præfatas pœnas etiam iure patronatus eo ipso privatus existit, d. c. fin. sess. 22. Ecclesia alienationem ꝑ nulliter factam potest per adhibitio-
nem requisitarum solemnitarum ratificare, non is, in quem alienatio facta est, Ias. in l. cum hi §. eam transactionem sub n. 2. ff. de transact. Mathes. sing. 155. add. fin. ad Cap. Thol. decis. 98. Redoa. de reb. eccl. non alien. rub. 30. cas. 6. n. 9. & seq. quia contractus claudicat, Innoc. in c. 1. in primi. de his, quasi. à prel. Inst. de auct. tut. in fin. princ. & ibi post gloss. fin. DD. sed ne cogatur stare in suspensio, potest agere, ut ecclesia compellatur ad declarandum solemniter, an velit stare contractui, vel ab eo discedat, tex. in l. Iulian. §. si quis colludente ff. de act. empt. & ibi Bart. & DD. Redoa. de reb. eccl. non alien. rubr. 28. c. 6. num. 6.

De